

Tolminska korita in Čadrg

Med peklom in rajem

Dostop: Iz Tolmina po cesti v Zatoľmin, tam pa že table usmerjajo h koritom rečic Zadlaščica in Tolminka. Do parkirišča in gostišča, kjer se tudi začneja Triglavski narodni park, je le nekaj kilometrov. Od tam je skozi bližnja korita speljana zelo lepa turistična pot. Obsega sotočje obeh rečic, ogled Medvedove glave na Zadlaščici, toplega izvira na Tolminki ter Dantejeve jame nad obema rečicama. Za planinsko razpoloženega izletnika je ta krožna pot dolga dobro uro hoje. Zgornji del poti do Dantejeve jame in nazaj k parkirišču poteka po slikoviti cesti Tolmin–Čadrg, ki 60 metrov visoko prek Hudičevega mosta prečka korita Tolminke. Od tega mostu se pride v Čadrg po 6 km dolgi, ozki in vijugasti cesti.

Naravne lepote

Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

V Triglavski narodni park, ki je obljubljena dežela naših višin in razgledov, se po navadi vstopa z nizko ležečih izhodišč. Tolminski vstop leži najnižje: pri 180 metrih. Obrnjen proti morju je ta vstop večkrat obdarovan s toplim vzbuhom jugozahodnega zraka. Ko vstopamo v silne soteske rečic in potokov, stekajočih se v Sočo, nas vedno znova očara *temna zelen planinskih trav in vedra višnjevitost višav* teh voda, kakor bi rekel pesnik teh krajev, Simon Gregorčič.

Rečici, od katerih je prva imenovana po Tolminu, druga po vasi Zadlaz, pod katero teče, sta svoji koriti vrezali v trden zgornjetriasni apnenec. V koritih se tudi zlijeta druga v drugo, kar je edinstven naravni pojav. To sotočje je tudi najnižja točka sijajne pešpoti po stezah, ki se spuščajo in dvigajo skozi senčne tesni. Izletnik pride do bistre žive vode, tako hladne in blagodejne. Občutek ima, da se je hitro spustil do najsamotnejšega, najskrivnostnejšega kotička. Vendar to sotočje ni čisto nedotaknjena narava. Ko obiskovalec dvigne pogled, se ne more načuditi drznim cestam nad njimi; sploh temu, da tu blizu živijo ljudje.

Kadar je bilo tu treba zarotiti višje sile, naj pomagajo premostiti ozke in visoke soteske, so graditelji kolovozov in mostov raje poklicali na pomoč temne angele, za katere se je zdelo, da imajo oblast nad tem

Soteska Tolminke pod mostom, čez katerega pelje cesta v vas Čadrg.

peklenskim svetom. Tako se most prek korita Tolminke, s katerim imata vasi Zadlaz in Čadrg edino povezavo s Tolminom, imenuje Hudičev most. Morda je prek nje ga prišel do jame, ki je pozneje dobila njegovo ime, italijanski pesnik Dante Alighieri (1265–1321). Nad vhomom v to jamo, ki ima sicer ime Zadlaška jama, je vzidana spominska plošča, na kateri piše, da je Dante kot gost oglejskega patriarha Pagana della Torreja leta 1319 zrl lepoto kraja in strahoto teh sotesk.

Skoraj navpično pod jamo, že ob Tolminki, je zdravilen termalni izvir, pojav, ki je v Alpah izjemno redek. Iz njega priteka okoli 20 stopinj mlačna (a za tukajšnje ledene vode naravnost vroča) voda. Zato se ni treba čuditi ljudem z domišljijo, kaj šele pesnikom, da si hitro začnejo predstavljati, kako se blizu v globini gore žge pekel. In tako naj bi Dante dobil v soteskah Zadlaščice in Tolminke navdih za svoj veličastni *Pekel*, prvi del Božanske komedije. *Lasciate ogni speranza voi ch'entrate*; opustite vsako upanje, da bi tudi vi občutili ta pekel, ker ga ni. Tako govorijo turistični navdušenci, ki zanemarjajo podatek, da je bila *Divina commedia* ustvarjena že v letih 1307–13.

Opustite tudi upanje, da boste pomočili roke v termalni izvir, kajti do njega še ni nadelane poti. Lahko pa njegovo snežno belo vrelišče vidite skoraj čisto od blizu, iz zagrajene luknje v skali sredi pekleno tesnih sten. Prav tako se ne boste dotaknili pekleno globoke Zadlaščice, nad katero boste hodili po zavarovani turistični poti. Udobno užitarjenje z vodo si lahko privoščite na najnižjem mostu, kjer se rečici stekata. Tu se koriti nekoliko razmakneta, več je prostora za sonce. Nad sotočjem so desno krajša, a zato ožja, bolj zavita in skrivnostna korita Zadlaščice. Kmalu jih prečka viseča brv, ki pelje v vas Žabče. K pravi zadlaškimi zakladom pridete po desnem bregu, najprej hudo vkreber, potem pa, kako drugače, strmo navzdol. Romantični naravni prizori, ki si sledijo, bodo v občutljivih dušah vzbudili misli na Dantejeve kroge pekla; toda brez skrbi, saj imate upanje,

Najnižja točka poti po Tolminskih koritih je na sotočju Zadlaščice in Tolminke. Tu se izletnik najlaže približa bistrim vodam.

Skalci, mesto, kjer se Zadlaščica zaje v svoje korito.

Drzno speljana zavarovana pot pelje tudi tik nad termalni izvir v koritih.

Velikanska trikotna skala, imenovana Medvedova glava, se je zagostila nad Zadlaščico.

da boste izstopili. Kje boste še videli tako veliko trikotno skalo, Medvedovo glavo, ki se je nekoč odkrušila z gore in se zagostila nad Zadlaščico? Morda le še v Predaslju v Kamniški Bistrici, kjer balvan prav tako ustvarja naravni most. Naprej od te skale je slapišče, ki ima lepo opisovalno ime Skakalci. Vse je lepo na ogled s kovinskih mostovžev. Tu se spet obrnete in zavijete na stezo, ki pelje na cesto proti Čadrgu in vas bo nekoliko dvignila nad ta pekel, toliko, da pridete do Dante-

jeve jame. Če nimate jamarske opreme ali vsaj dobre svetilke, boste obstali že v začetni zijalki. Za njo je 600 metrov dolg splet rofov.

Včasih šumenje rečic iz korit preglasi ropot motorja kakšnega zlodjevega fanta iz Čadrga, ki drvi dol »v lajfo« oprezovat za puncami, ki jih v vasi primanjkuje; nihče ne ve, zakaj jih primanjkuje. Zakaj je moških v tej edinstveni vasi več kot žensk, nekateri razlagajo (ne znanstveno: da je namreč v socialne in delovne razmere tega dela

Tolminskega posegla narava. Kmečko delo v silnih strminah da enostavno zahteva več krepkejših moških rok, zato se je v spolnih celicah tukajšnjih ljudi »naselilo« več moških kromosomov. Čadrg je edinstven kraj v Sloveniji tudi po tem, da je nekoč v svojo vas povabil Srečanje, komuno don Pierina, in ji ponudil opuščeno šolo, potem ko se je zasvojenec z mamili, ki so se odločili za pot iz svojega pekla, kakšen drug kraj v Sloveniji močno branil. Prelep kraj na poševni zeleni planoti je tudi paradna vas ekološkega kmetovanja, vse v njej žehti po vitalnosti in zdravi hrani; vse v njej je pametno razdeljeno med ljudi, krave in ovce, vmes pa je ogromno prijetnega prostora za turiste, ki iščejo tak planinski raj, ki še ni izgubljen; pa še gostoljubje in dobro papco. V Čadrgu se prideluje odličan avtohtoni sir *tolminc*. (Pisec teh vrstic si jemlje pravico zapisati, da je to zanj najokusnejši slovenski sir.)